

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра журналістики

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Васильченко В'ячеслав Миколайович

«___» _____ 2022 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»

РОЗРОБКА ОНЛАЙН-ЖУРНАЛУ ПРО ФЕМІНІЗМ «LA FEMME FATALE»

Виконавець: Плисківська Іванна Сергіївна

Керівник: старший викладач

Кевлюк Ірина Володимирівна

Нормоконтролер: канд. пед. наук

Остапчук Світлана Сергіївна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК ФЕМІНІЗМУ	5
1.1. Становлення фемінізму 19 Сторіччя.....	5
1.2. Становлення фемінізму 20 сторіччя.....	14
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2 РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ОНЛАЙН-ЖУРНАЛУ «LA FEMME FATALE»	26
2.1. Концепція та ідея створення власного онлайн-журналу «La femme fatale»	26
2.2. Технічні характеристики та тематичне наповнення журналу.....	29
2.3. Цільова аудиторія та шляхи просування онлайн-журналу «La femme fatale»	31
Висновки до розділу 2	32
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фемінізм завжди був та буде пов'язаний з боротьбою жінок за їхні права та свободи. Хоч й отримано досить багато здобутків, але попереду ще є кропітка робота. Відповідно з'являється потреба у виданнях на феміністичну тематику, що на своїх сторінках будуть знайомити читацьку аудиторію з новими досягненнями, перемогами й актуальними проблемами руху.

Для того, щоб журнал був на хвилі популярності, необхідно постійно утримувати увагу читачів та розширювати їх коло. Для вирішення маркетингових завдань варто точно підбирати матеріали, зокрема, інтерв'ю з відомими активістками, статті про мітинги у всьому світі, ілюстрації та інше.

Питання фемінізму у своїх працях активно розглядали такі зарубіжні дослідники та дослідниці: Еліс Вокер, Наомі Вульф, Джон Стюарт Мілль, Лукреція Мотт, Еммелін Панкгерст Елізабет Кеді Стентон.

Мета даної роботи полягає в аналізі історії виникнення фемінізму, його передтеч, хвиль і здобутків, а також у створенні оригінал-макету власного журналу «La femme fatale».

З урахуванням мети були сформульовані наступні **завдання**:

1. Розглянути історію та розвиток фемінізму протягом 19-20 століть.
2. Розширити обізнаність людей щодо фемінізму.
3. Структуризація історії закордонного та частково українського фемінізму.
4. Розробити власний феміністичний журнал «La femme fatale».

Об'єкт дослідження історія та хвилі фемінізму протягом 19-20 століть.

Предметом дослідження є теоретично обґрунтоване створення онлайн-журналу на феміністичну тематику під назвою «La femme fatale».

Методи дослідження. Робота виконана на основі дотримання принципів науковості, об'єктивності, системності, синхронно-діахронного підходу, а також використання низки загально- і спеціально-наукових методів, які дозволяють системно вирішувати проблемні завдання з обраного напрямку дослідження.

Також були використані метод теоретичного узагальнення, системний метод наукового пізнання, аналітичний метод, історичний та порівняльний. Усе це сприяло вирішенню основних завдань дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що було досліджено широкий пласт історії зарубіжного фемінізму, проаналізовано ідеї та бажання жінок протягом 19-20 століть, що дозволило обґрунтувати важливість створення нового журналу на таку тематику.

Практичне значення наукової праці полягає в тому, що ми надаємо новий погляд у створенні феміністичного журналу, який вподобає читач, зісторіями та прикладами. Матеріали, представлені у роботі, можуть використовуватись викладачами та студентами в науково-педагогічній діяльності, зокрема, при підготовці до лекційних і практичних занять.

Апробація. Зміст і результати дослідження висвітлювалися у Восьмій всеукраїнській студентській науковій конференції «Актуальні проблеми соціальних комунікацій» (Київ, 2022).

Структура й обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, (п'яти підрозділів), висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 46 сторінки, основний текст викладено на 40 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК ФЕМІНІЗМУ

1.1. Становлення фемінізму 19 сторіччя

Фемінізм – це поняття, що утворене від латинського слова «femina» – жінка. У світі є безліч тлумачень цього терміну. Якщо обрати лише суть, то «фемінізм» – це прагнення рівноправності жінок із чоловіками у всіх сферах суспільства [6]. Слово було порівняно новим: воно з'явилося англійською (прийшло з французької) лише в 1890-х роках. Найдавніші приклади слова в Оксфордському словнику англійської мови мали негативне значення.

На початку 18 століття жінки в основному вважалися гіршими за чоловіків на інтелектуальному, соціальному та культурному рівні. Це була глибока, давня віра, підкріплена вченням християнської церкви, яка визначала жінок як «слабшу посудину». Вони підпорядковувалися батькові, а якщо були одружені, то їхньому чоловікові.

Деякі з найперших феміністичних творів вийшли зі Швеції в середині 18 століття. Там відносно ліберальний підхід до законних прав жінок дозволив інтелектуалам, таким як видавець і журналістка Маргарета Момма і поетеса Хедвіг Норденфліхт, розробляти феміністські теми у друкарнях.

Найважливішими передумовами формування фемінізму стали: промисловий переворот, розвиток капіталізму в Європі й утвердження ліберально-демократичної ідеології. Ідею про рівноправність статей висували французькі просвітителі Вольтер, Д. Дідро, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо. Першою феміністичною літературою були роботи: Ж.-А. Кондорсі «Про допуск жінок до цивільних прав» (1789) та Олімпії де Гуж «Декларація прав жінки та громадянки» (1791 р.), Мері Уолстонкрафт «Захист прав жінок» (1792 р.), Теодора фон Гіппеля «Про поліпшення громадянського стану жінок» (1792). У

них вперше була висловлена думка про соціальні причини нерівності жінок, про існування економічних та соціальних бар'єрів утвердження жінки в суспільстві, доводилася необхідність надати жінкам політичні, громадянські та виборчі права та можливість обіймати державні пости.

Залежно від ідеології виділяють такі основні напрями фемінізму: Ліберальний фемінізм (англ. Liberal feminism) – він з'явився найпершим, а сьогодні у всьому світі він є найбільш відомим напрямом на рівні з радикальним фемінізмом. Основні тези: принцип рівності, свободи, демократії. Ліберальний фемінізм бореться за рівність і справедливості по відношенню до жінок у повсякденному житті. Основним засобом подолання соціальної нерівності чоловіків та жінок вважаються реформи законодавства. Основними методами є розробка законів та лобіювання інтересів жінок, створення коаліцій, груп підтримки, робота з конкретними проблемами (створення кризових центрів, центрів підтримки, притулків тощо).

Марксистський фемінізм (англ. Marxist feminism) – напрямок фемінізму, що тісно пов'язаний з соціально-економічною системою. Цей напрям вважає основою нерівності та гноблення жінки інститути приватної власності та капіталізму. Марксистський фемінізм розглядає приватну власність у призмі кореню або ж першопричини жіночої дискримінації, а способом подолання та звільнення жінок вважається викорінення капіталізму. Із теоретичними працями марксистського фемінізму можна ознайомитися через: «Маніфест комуністичної партії» (1848) К. Маркса та Ф. Енгельса, «Походження сім'ї, приватної власності та держави» (1884) Ф. Енгельса та ін.

Соціалістичний фемінізм розглядає нерівність жінок на робочому місці та побуті. Гострими способами експлуатації жінок вважаються: проституція, «друга зміна», тобто робота по дому, догляд за дітьми та шлюб. Прихильники соц.фемінізму зосереджують свою увагу на рішучих змінах, які мають торкнутися всього суспільства загалом, бачать необхідність роботи не тільки з чоловіками, а й з іншими групами, які, як і жінки, піддаються експлуатації у межах капіталістичної системи.

Радикальний фемінізм. Прибічники цієї течії вважають, що жінки зможуть звільнитися лише тоді, коли позбудуться патріархальної системи, яку вони вважають домінантною та шкідливою. Такі феміністки стверджують, що в суспільстві існує заснована на чоловічому початку структура влади та підпорядкування, і ця структура є причиною гноблення та нерівності, і поки вся ця система та її цінності продовжують існувати, жодні значні реформи суспільства неможливі. З часом стали виникати різні напрями у радикальному фемінізмі, такі як культурний фемінізм, сепаратистський фемінізм, антипорнографічний фемінізм.

Найбільше нападів слово «фемінізм» отримало від Вірджинії Вульф, чий «Власний простір» й нині залишається доволі ефективним закликком для жінок. У «Трьох гінеях», що була написана в 1938 році в тіні фашизму та наближення війни, і, ймовірно, нервуючи через будь-який «-ізм», вона відмовляється від цього слова. Ні одне слово не може охопити силу, «яка в дев'ятнадцятому столітті протиставляла себе силі батьків» [7], стверджує Вульф, продовжуючи: «Ті жінки дев'ятнадцятого століття насправді були авангардом вашого власного руху. Вони боролися з тиранією патріархальної держави, як ви боретеся з тиранією фашистської держави. Вони, на свою образу, були названі феміністками» [22], – каже вона й далі продовжує, що ми мусимо позбавитися старого слова, що завдало багато шкоди своєму часу. Слово «феміністка», згідно зі словником, означає «той, хто відстоює права жінок». Оскільки єдине право: заробляти на життя, було завойовано, це слово більше не має значення. А слово без значення — мертве, зіпсоване.

Однак «право заробляти собі на життя» Вірджинії Вульф було і залишається центральним у фемінізмі, жіноча робота – незважаючи на широко розрекламовані заробітки деяких високолітніх людей у світі бізнесу – залишається низькооплачуваною або, у випадку роботи по дому, взагалі не оплачується. Коли Вульф писала в 1920-х роках, феміністки майже не починали висловлюватися, не кажучи вже про вирішення інших особливих і нагальних проблем жінок: труднощі, пов'язані з пологами та вихованням дітей або

навантаження на жінок, які змушені були поєднувати роботу по дому та/або догляд за дітьми з роботою на вулиці чи вдома.

Деякі з перших європейських жінок, які боролися за себе та свою стать, мусили робити це в релігійних рамках. Протягом століть у Європі існували сім'ї, які позбавлялися «непотрібних» або неодружених доньок, закриваючи їх у монастирях. Монастирська тиша сприяла справжньому натхненню: вона дозволила деяким жінкам розвинути організаторський талант, а деякі змогли читати і мислити критично. Гільдегарда з Бінгена [19], яка народилася наприкінці XI століття і стала черницею, а згодом і настоятелькою невеликого Рейнського монастиря, здавна відома як чудова й вражаюча письменниця; нещодавно її надзвичайний талант до музики був заново відкритий. Але іноді її мучили сумніви щодо її «нежіночої» діяльності, і вона писала одному з провідних церковників того часу, Бернарду з Клерво, запитуючи, чи варто їй – неосвіченій жінці – продовжувати писати й творити [16].

Протягом бурхливого 17 століття, особливо серед сект і різноманітних груп, що були проти усталеної Церкви й вірили в чистіші форми поклоніння, жінки віднайшли більше свободи. Деякі, принаймні, відчували натхнення проповідувати чи пророкувати. Жінки відігравали важливу роль серед релігійних сепаратистів, які втекли від переслідувань у пізній Єлизаветиній Англії, емігруючи до Америки чи Голландії, а також на вплинули на проповідницьку діяльність. Жінки також були активними серед невеликих інакомислячих груп, яким вдалося функціонувати в підпіллі в Англії, поки під час Громадянської війни та міжцарства вони не з'явилися драматично й голосно. Кіт Томас [12] перелічує деякі з цих незалежних конгрегацій: брауністи, незалежні, баптисти, міленаріанці, фамілісти, квакери, шукачі, рантери. Якими б не були богословські відмінності, всі вони вірили в необхідність духовного відродження в кожній людині. Переживання того, що квакери називали «внутрішнім світлом», було важливішим, ніж зовнішнє спостереження – і це світло не знає статевих відмінностей. Як стверджував Ісаак Бакус: «one faithful man, yea, or woman either,

may as truly and effectually loose and bind, both in heaven and earth, as all the ministers in the world» [6].

У 19 столітті стали все більш поширеними та чіткими вислови жінок – можливо, як реакція на появу образу справжньої «жіночності», який, здавалося, з наближенням століття ставав все більш звуженим: класовий ідеал благородства та витонченості. Але хоча багато жінок (і чоловіків) красномовно висловлювалися проти своїх переконань і діяли відповідно до них, лише в другій половині століття будь-які організовані кампанії, зокрема за кращу освіту для жінок, за можливість їхньої роботи поза домом, за реформу законів, що стосуються заміжніх жінок, і за право голосу – почали з'являтися.

У 1843 році Меріон Рід опублікувала в Единбурзі «Прохання щодо жінок» [7], яке справедливо було назване найбільшим і ґрунтовним твердженням жіноцтва з часів виправдання Мері Уолстонкрафт. Рід охопила більшість сфер, які будуть хвилювати реформаторок до кінця століття, а її книга заслуговує на ширшу популярність. Рід пропонує прохолодний і серйозний аналіз того, як її сучасники так впевнено говорять про «жіночу сферу», а жіночність ототожнюють із самозреченням. «Жіноча» поведінка на практиці означає «гарний гумор і увагу до чоловіка, утримання своїх дітей охайними та чистими, а також догляд за домашніми справами» [8]. Але Рід наполягає, більш енергійно, ніж будь-хто інший у той період, що це начебто благородне і добродісне «самозречення» на практиці зазвичай передбачає «найзлочинніше самовимирання» [8].

Вона стверджує, що освіта, яку отримують більшість дівчат, просто «затискає та обмежує» [14] їх. Рід також з гіркотою коментує майже нездоланні труднощі, з якими стикаються багато жінок, «отримавши засоби хорошої суттєвої освіти» [14]. Більшість дівчат виховують до «механічного виконання обов'язку». . . їхні власні розуми весь час лежать безплідні» [14].

Питання освіти залишиться надзвичайно важливим все 19 століття; Здавалося, надто мало змінилося з часів Мері Астелл і Мері Уолстонкрафт.

Навчання дівчаток – чи то вдома у гувернанток, яких часто ледве навчали, чи в неадекватних школах – залишалося популярною справою.

Рід обережно визнає домашні обов'язки жінок, хоча вона стверджує, що більшість жінок виконують свої домашні обов'язки «холодно, жорстко, механічно, безлюбно, бездуховно». Вона визнає, що домашня робота повинна бути частиною і «можливо, навіть головною частиною» життя жінки. Але вона стверджує, що немає причин, чому жінка повинна обмежуватися домашнім господарством. Трохи неохоче вона допускає, що деяка «підпорядкованість» їй може бути «завдячуючи чоловікові». Але вона запитує: «Якщо права жінки не такі самі, як права чоловіка, то які вони?» [15]. В одному сенсі вона визнає, що «жінка створена для чоловіка, але в іншому й вищому вона також створена для себе». Невинність, стверджує вона, не те саме, що чеснота. Але заміжня жінка, яка живе в «закованому стані» – не має прав на власне майно; навіть продукт її власної праці знаходиться в розпорядженні її чоловіка, який може, якщо захоче, взяти й «витратити його в розсіянні й надлишку», більше того, «її діти, як і її статки, є власністю її чоловіка» [15].

Рід стверджує, що «жіночність» цілком сумісна з голосуванням. Зрештою, жінка, як і чоловік, є «створінням розумним, моральним і відповідальним». У неї немає особливого бажання бачити представниць-жінок, зауважує вона обережно; ймовірно, мало жінок «погодилися б бути обраними», і мало виборців обрали б їх. Але вона не бачить причин, чому жінки не повинні стояти, якщо вони «здатні або бажають подолати природні бар'єри» [14].

Два найвідоміші аргументи 19-го століття на захист прав жінок були написані чоловіками, хоча в обох випадках автори – Вільям Томпсон та Джон Стюарт Мілль – визнають вплив і натхнення їхніх дружин. Жодна з цих жінок, які були добре освіченими, не виявили бажання висловитися за себе.

У 1869 році Джон Стюарт Мілль опублікував книгу «Підкорення жінок» [11], де стверджував, що підпорядкування жінок було неправильним, і «одною з головних перешкод для вдосконалення людини». За іронією долі, він був сином Джеймса Мілля, чий консервативні погляди на жінок так обурили Вільяма

Томпсона. Мілл зазнав глибокого впливу Гаррієт Тейлор, з якою він познайомився в 1830 році. Вона вже була одружена, мала двох маленьких синів; пара підтримувала міцну дружбу майже двадцять років, і врешті-решт, через два роки після смерті її чоловіка в 1851 році, вони змогли одружитися. Гаррієт опублікувала коротку статтю на тему «Надання прав жінок» у *Westminster Review* у 1851 році [9]; і вона написала, хоча, що цікаво, не опубліковані, статті, які критикували шлюбні закони та заявляли про права та обов'язки жінки щодо власних дітей. Коли вона і Мілл врешті одружилися, він зауважив, що вважає своїм обов'язком подати «офіційний протест проти існуючого шлюбного законодавства» на тій підставі, що воно надає чоловікові «юридичну владу над особою, майном і свободою дій» іншої сторони, незалежно від її власного бажання та волі» [11]. Мілл визнав: «Ця думка була лише абстрактним принципом... уявлення про широкі практичні аспекти жіночих обмежень, які знайшли вираження в книзі» [11].

Лише в другій половині 19 століття в Англії почало виникати щось на зразок справжнього жіночого «руху». Цей рух зосередився, зокрема, навколо Барбари Лі Сміт та групи друзів, які стали відомими – після одного з місць їх ранніх зустрічей – як «леді з Лангем Плейс». Група ініціювала більш організовані кампанії навколо питань, які вже були чітко визначені: нагальна потреба жінок у кращій освіті та розширенні можливостей працевлаштування, а також покращення правового становища заміжніх жінок.

Жінки об'єдналися, частково, як реакція проти того, що, здавалося, звужується визначенням «жіночності» і дедалі більш традиційним і звужуючим поняттям власне «жіночої сфери». Найвищу чесноту вікторіанської жінки, здається, нервозно, хоча й часто, ототожнювали з благородною пасивністю. Жінці середнього класу, якій доводилося заробляти собі на життя, може пощастити знайти погано оплачувану посаду гувернантки, хоча сама вона, ймовірно, мала мало освіти. Для неї було відкрито кілька інших професій. І досі не було виходу для жінки, яка опинилася в нещасливому шлюбі.

Емілі Девіс була ще одним стійким консерватором у всьому, за винятком визнання того, що освіта має центральне значення для будь-якого покращення становища жінок. «Не дивно, — писала Девіс, — що люди, які нічого не навчилися робити, не можуть знайти, чим зайнятися» [13]. Коли їй довелося їхати доглядати за своїм братом, який захворів в Алжирі, їй пощастило зустріти Барбару Лі Сміт, яка підбадьорила її та запевнила, що є багато інших жінок, які поспівчують її бажанням і незадоволенню. Повернувшись в Англію, Девіс (разом зі своєю подругою Елізабет Гарретт) відвідала Langham Place, яка стала штаб-квартирою англійського жіночого журналу та Товариства сприяння зайнятості жінок. Вона відчула натхнення і, повернувшись до свого дому на Півночі, сформувала філію Товариства в Нортумберленді та Даремі, а також написала серію листів до своєї місцевої газети, доводячи важливість збільшення зайнятості жінок наприкінці 19 століття. Вона різко говорила про мізерну інтелектуальну підготовку, доступну таким дівчатам, як вона: «Вони ходять до школи? Ні. У них є гувернантки? Ні» [13]. І вона описала з великим особистим почуттям: тягар знеохочення, викликаний тим, що їм говорять, що від них, як від жінок, нічого особливого не варто очікувати.

Одна з найбільш важливих і далекосяжних кампаній у кінці 19 століття була також однією з найнесподіваніших: агітація проти Закону про інфекційні хвороби, який різко викрив жорстоке лицемірство подвійних сексуальних стандартів. Перший із законів був прийнятий у 1864 році; у деяких портах і гарнізонних містах поліція отримала повноваження заарештовувати будь-яку жінку, яку лише підозрювали у торгівлі своїм тілом, піддавати її, іноді жорстокому, внутрішньому й зовнішньому огляду, і, якщо були якісь ознаки венеричної хвороби, утримувати її у лікарні. У 1866 і 1869 роках дію Закону було розширено. Незабаром жінки почали протестувати; серед них були Елізабет Гарретт, Флоренс Найтінгейл та Гаррієт Мартіно, які стверджували, що «система регулювання створює жахи, гірші за ті, які вона повинна стримувати» [5].

У 1869 році була створена жіноча національна асоціація зі скасування законів про інфекційні захворювання, і кілька надзвичайно поважних жінок

утворили першу справжню і ефективну групу тиску. По-перше, їхня кампанія почала атаку на конкретні закони, які дуже жорстоко стосувалися повій або підозрюваних; але незабаром вони розширили аргументи, щоб драматизувати дію подвійного сексуального стандарту з його катастрофічними впливами як на чоловіків, так і на жінок у всьому суспільстві. Незабаром лідером групи стала Джозефін Батлер. Добре освічена донька ліберальної сім'ї, вона була гарною, побожною та надзвичайно поважною – отже, дуже ефективним пропагандистом того, що багато людей вважали дуже неповажною справою. Вона вже почала працювати з повіями, коли після трагічної загибелі їхньої єдиної доньки разом із чоловіком переїхала до Ліверпуля. «Мене охопило непереборне бажання піти вперед і знайти біль, гостріший за мій», – зауважила вона. Вона взяла кількох нещасних «занепалих» дівчат у свій власний дім і збрала гроші, щоб заснувати невеликий «Будинок відпочинку», який піклуватиметься про «вмираючу Магдалину» [10].

Жозефіна Батлер та її група високоповажних прихильників, що швидко зростала, незабаром стали надзвичайно ефективною групою тиску; їхня кампанія різко викрила жорстокий подвійний сексуальний стандарт, який довгий звичай був практично невидимим. І, що найважливіше, вони стверджували, що подвійні стандарти, які пригнічують не лише повій, а й більшість жінок, у будь-який тонкий спосіб, що поширюється майже на всі аспекти їхнього повсякденного домашнього та робочого життя. Пізніше, даючи свідчення парламентському спеціальному комітету, Батлер вказала на непрямі, але катастрофічні наслідки цього закону як для чоловіків, так і для жінок. Справжніми лиходіями, справжніми експлуататорами, на її думку, були сутенери, люди, які заробляли гроші на цьому.

Прогрес у всіх цих питаннях, з якими стикаються жінки, зараз спостерігається. Але жінки – а також кілька чоловіків, як-от Томпсон і Мілл – протягом усього століття сперечалися за голоси за жінок; але скоро суфражистки – а пізніше войовничі суфражистки – займуть центральне місце.

«Фемінізм взявся довести, що стать не зводиться тільки до первинних і вторинних статевих ознак, він пронизує всі сфери соціального та культурного життя людини. Гендерний підхід стверджує, що важливі не так біологічні чи фізичні відмінності між чоловіком і жінкою, а те соціальне та культурне значення, яке надає суспільство цим розбіжностям. Основою гендерних досліджень є не просто опис різниці у статусах, ролях та інших аспектах життя чоловіків і жінок, але аналіз влади та домінування, що затверджуються в суспільстві через гендерні ролі та відносини» [13].

1.2. Становлення фемінізму 20 сторіччя

«Сестринство є потужним» було одним із найпопулярніших феміністичних гасел у 1960-х і 1970-х роках. Але ця фраза була піддана сумніву, а іноді й оскаржена як тоді, так і тепер. Як стверджувала темношкіра американська поетеса Одрі Лорд у 1983 році: «вона приховує відмінність раси, класу та віку...Пропаганда простої терпимості до відмінностей між жінками є найгрубішим реформізмом» [21].

У 1995 році занепокоєння висловила австралійка китайського походження Іен Анг, яка припустила, що неминучі моменти збою спілкування між феміністками слід прийняти як відправну точку для більш скромного фемінізму, який ґрунтується на фундаментальних межах самої ідеї сестринства.

Обидві письменниці вважають, що білі жінки середнього класу часто диктують фемінізм, який зосереджується на гендерній дискримінації, при цьому схильні нехтувати, наприклад, класовими відмінностями та расовою дискримінацією, які ускладнюють уявлення про стать. Бразильські жінки стверджують, що фемінізм є «євроцентричним», що йому нічого не сказати про нагальні місцеві проблеми: расове насильство та проблеми зі здоров'ям, а також труднощі, з якими темношкірі жінки можуть зіткнутися під час пошуку роботи. Справді, деякі латиноамериканські жінки фактично відкидають слово «фемінізм».

Дедалі більше усвідомлюється, що в той час як західні феміністки боролися проти сексизму та соціальної та політичної нерівності, жінкам у «третьому світі» довелося зіткнутися з додатковими і ще більш важкорозв'язними проблемами. Їм часто доводиться боротися з сексизмом у формі глибоко вкорінених місцевих вірувань і практик, пов'язаних із класовими, релігійними та етнічними упередженнями. У деяких країнах їхня боротьба з цими питаннями поєднувалася, а іноді й ускладнювалася боротьбою за встановлення демократичного правління.

У 1980-х роках постколоніальні феміністки почали критикувати теорії, висунуті феміністками в розвинених країнах, які вважали білих жінок із середнього класу Заходу – у північній півкулі — як норму. Вони звинуватили західний фемінізм у гомогенізації жіночої боротьби на Заході, а потім застосуванні її до жінок третього світу в країнах південної півкулі, що розвиваються. Ці припущення вважалися покровительськими і, як кажуть, зводили справжніх жінок з реальними проблемами до універсального моноліту. В Індії Чандра Талпаде Моханті стверджувала, що жінки, які живуть у незахідних країнах, вважалися бідними, неосвіченими, неосвіченими, сексуально обмеженими, пов'язаними з традиціями та жертвами, незалежно від того, владні вони чи маргінальні, процвітаючі чи ні. Західні жінки, з іншого боку, вважалися сучасними, сексуально розкріпаченими, добре освіченими і здатними приймати власні рішення.

У 1973 році, в результаті бажання боротися з расизмом і сексизмом, чорношкірі феміністки створили Національну організацію темношкірих феміністок (NBFO) у Нью-Йорку. У заяві про цілі вони висловили своє невдоволення майже непомітністю темношкірих жінок у фемінізмі другої хвилі та в рухах за громадянські права та визволення темношкірих, а також свою рішучість задовольняти потреби кольорових жінок.

Наступного року група, яка відкололася, сформувала більш радикальний колектив Combahee River Collective (CRC) у Бостоні. У 1977 році Деміта Фрейзер, Беверлі Сміт і Барбара Сміт, колишні члени NBFO, написали

колективну заяву Combahee River, в якій стверджувалося, що темношкірі жінки страждають як від расизму, так і від сексизму. Це був перший раз, коли було чітко визнання того, що темношкірі жінки стали жертвами множинних утисків: сексуального пригнічення та расизму в широкому суспільстві та в рамках феміністичного руху. Колектив не заявив, що Жіночий визвольний рух помилявся, зосереджуючись на сексуальному пригніченні, просто те, що темношкірі жінки мали інші проблеми, окрім сексизму, які потрібно було вирішувати.

Автори зосередилися на політиці ідентичності та расово-сексуальному пригніченні. Вони також мали справу з тим, що вважали шкідливими ідеологіями, які ускладнювали їхнє становище, такими як капіталізм, імперіалізм та патріархат. Вони також відкидали лесбійський сепаратизм. З 1977 по 1980 рр. колектив спонсорував сім ретритів темношкірих феміністок. Залучаючи тисячі жінок, ці заходи, що підвищують свідомість, створили підтримку для жінок, які раніше працювали в ізоляції.

Але на життя жінок у Латинській Америці, Африці та деяких частинах Азії та Близького Сходу також глибоко вплинули колоніалізм та неокolonіалізм. Країни «першого світу» – починаючи з Великобританії та решти Європи в 17 столітті, а потім у Сполучених Штатах з 19 століття і далі – взяли під свій безпосередній контроль величезні частини світу; політичне та економічне підкорення місцевих народів. А на початку 21 століття Сполучені Штати через свою військову, економічну та культурну могутність практикують «дискурсивну колонізацію» більшої частини світу.

Термін «третій світ» широко використовується в сучасних феміністичних та постколоніальних дослідженнях. Чандра Талпаде Моханті, наприклад, визначає це географічно: «національні держави Латинської Америки, Карибського басейну, Африки на південь від Сахари, Південної та Південно-Східної Азії, Китаю, Південної Африки та Океанії» [20]; вона також включає темношкірі, азіатські, латиноамериканські та корінні народи, що живуть на «Заході». Але ця фраза іноді розглядається як принизливий ярлик, означає

«недорозвинений» або «недемократичний», коли використовується західними людьми. Деякі згадки про «жінок третього світу» дійсно є «ввічливим» способом сказати «жінки кольору шкіри», маючи на увазі «іншу» на відміну від «норми» західного фемінізму, і іноді це вважається більш «правильним». Але будь-який термін може слугувати корисним нагадуванням для жителів Заходу про те, як мало ми знаємо про реальність життя цих жінок і про те, як вони можуть бути ускладнені глибоко вкоріненими місцевими віруваннями, практиками, що виникають через класові відмінності, касти, релігію, етнічне походження; а також через спадщину колоніалізму.

У Латинській Америці, наприклад, іспанська та португальська окупація – а також рабство – залишили глибоку етнічну та класову нерівність, і місцевим феміністам, можливо, доведеться боротися з укорінений патріархатом Римо-Католицької Церкви на додаток до регіонально специфічних чоловіків-сексистів. Їхнє життя може бути ускладнене ще більше через шкідливий термін «*hembrismo*» — надзвичайне підкорення жінки домінанту чоловіку.)

У 1975 році Організація Об'єднаних Націй провела Міжнародну конференцію Року жінок у Мехіко, яка зібрала феміністок з усього світу. А з 1981 року жінки з усієї Латинської Америки та Карибського басейну кожні три роки збираються на *encuentros* (зустрічах), «щоб будувати солідарність, розробляти інноваційні форми політичної практики та розробляти дискурси, які кидають виклик гендерному та сексуальному пригніченню» [17]. Учасниць цікавили рівні права та економічний перерозподіл. Але вони також обговорювали суперечливі питання, які, на їхню думку, зазвичай ігнорувалися: домашнє насильство, сексуальні домагання, зґвалтування у шлюбі. Насправді, деякі латиноамериканські феміністки вважають, що їх найважливішим досягненням є прийняття законів, що карають насильство щодо жінок. У Бразилії, наприклад, жіночі групи чинили тиск на уряд, щоб він профінансував Раду захисту жінок, яка переконала Вищий суд скасувати рішення присяжних, які виправдали чоловіка у вбивстві дружини на тій підставі, що в таких випадках захищається не честь, а самолюбство чоловіка, який вважає дружину своєю власністю.

Проблеми гостріші в мусульманських теократіях. Прикладом є Саудівська Аравія з її жорстким і обов'язковим приховуванням жінок, які навіть не можуть ходити вулицею, якщо їх не супроводжує родич чоловіка, і потребують дозволу чоловіка на подорожі та роботу. Навіть у 19 столітті були жінки, які красномовно писали про жалюгідний стан багатьох іранських жінок; на початку 20 століття жінки, як і чоловіки, вимагали конституційних, а також гендерних прав; і жінки були серед страйкуючих, які шукали притулку в британському посольстві в 1906 році. Але їхню активність проігнорували, і в новій конституції 1906 року їм було заборонено займатися політикою та повідомлено, що освіта та навчання жінок повинні бути обмежені вихованням дітей, домашнім господарством та збереженням честі родини. Але були створені школи для дівчат, процвітали жіночі товариства; у 1911 році книга єгипетського активіста «Свобода жінок» Гассема Аміна була перекладена перською мовою і зазнала жорстких нападок з боку релігійної влади. У 1931 році жінки здобули право просити про розлучення за певних умов; у наступне десятиліття була створена національна система освіти, як для дівчат, так і для хлопчиків; а в 1936 році перші студентки вступили в Тегеранський університет, і до 1978 року жінки становили 33% робочої сили. У 1962 році жінки нарешті здобули право голосу та права балотуватися. У Кувейті жінки нарешті отримали право голосу і право балотуватися у 2005 році. Жінки в Росії та Східній Європі часто зневажають західний фемінізм і, безперечно, наполягають на тому, що їхня власна історія активізму мало або нічого не зобов'язана Заходу.

На Міжнародній конференції жінок-соціалісток, що відбулася в Штутгарті в 1907 році, Клара Цеткін висунула резолюцію, в якій закликала соціалістів боротися за загальне виборче право, яке вона розглядала як крок до припинення класової боротьби. Вона зауважила, що жінки, які працюють, мають право голосу й порівнювала його зі зброєю, яку вони повинні нести, щоб людство пододало експлуатацію та класове панування. Це дозволяло їм ширше брати участь у боротьбі за завоювання політичної влади з боку пролетаріату з метою

виходу за межі капіталістичного ладу, що дозволяє радикально вирішити жіноче питання.

До початку ХХ ст. суспільна активність жінок України проявлялася переважно у звичайній діяльності та опіці. Проводилися благодійні вечори й збори для бідняків, хворих і немічних.

Створювалися і перші жіночі організації світського характеру. «Емансипацію українського жіноцтва в Галичині започаткувала Наталія Кобринська, заснувавши у Станіславові перше «Товариство руських женщин» (1884). Вона прагнула надати жіночому рухові елітарного характеру, зосередити його працю в літературно-інтелектуальній царині та згодом спрямувати в політичне русло [3].

Чимало науковців вважають цю жінку засновницею феміністичного соціалізму. Зокрема, М. Богачевська-Хом'як зазначає, що концепція її жіночого питання ґрунтувалася на лібералізмі, соціалізмі та знанні. На думку дослідниці, Н. Кобринська поєднувала теоретичний аналіз із прагматичним підходом до конкретних проблем українських жінок у Галичині, намагаючись збалансувати фемінізм і соціалізм. Соціалісти недооцінювали її соціалізм, а дослідники жіночого руху багато чого не розуміли в її концепції [1].

Заперечуючи Клару Цеткін, Наталія Кобринська переконувала в тому, що ніякий соціалізм не розв'яже жіночого питання (це підтвердив соціалістичний радянський лад, якому вдалося вбити жінку в жінці). Ставлення до жінки, на думку останньої, залежить не від матеріального забезпечення і запровадження соціалізму. Жінка має сама усвідомити себе жінкою, озброїтися наукою, знанням законів, різних галузей праці, щоб мати власні засоби до життя [4].

Активістки організовували збори, намагалися заохочувати жінок робітничого класу брати участь у конференціях та акціях. 19 березня 1911 року в Німеччині відбувся перший Міжнародний жіночий день, коли тисячі жінок приєдналися до зборів і маршів.

У 20 столітті феміністки «першої хвилі» вимагали громадянської та політичної рівності. У 1970-х роках фемінізм «другої хвилі» зосередився на

сексуальних і сімейних правах жінок і приділяв їм велике значення. Саме ці вимоги тепер і стали основною метою реакції. «Особисте – це політичне» – це було популярним гаслом 1970-х років, яке деякі сучасні феміністки хочуть змінити. Політичне зводиться до суто особистого, до питань сексуальності та сімейного життя – які, звісно, також мають політичні наслідки, які все ще терміново потрібно розглянути.

Друга та більш радикальна хвиля фемінізму розпочалася між 1960-ми і 80-ми роками під ідеями, які почали розвиватися після Другої світової війни. Положення жінок розглядалося через призму відмінності від чоловіків і нерівності, тому феміністки другої хвилі мали на меті проаналізувати всі аспекти суспільства, включаючи сексуальність, релігію та владу. Феміністки розробили концепції й ідеї про те, як потрібно змінити культуру та соціум, аби жінка була видима та займала своє рівне місце. Під час формування нових ідей активізувалася феміністична політична активність і кампанії.

У своїй книзі 1970 року «Діалектика статі» радикальна феміністка Шуламїт Файерстоун стверджує, що нерівність між чоловіками і жінками є основою для всіх інших форм пригнічення в суспільстві і тісно пов'язана з поняттям нуклеарної сім'ї. Вона заперечує проти теорії філософів Карла Маркса та Фрідріха Енгельса, згідно з якою походження жіночого гніту бере початок із встановлення приватної власності. Натомість, стверджує Файерстоун, пригнічення жінок чоловіками сягає далеко назад, «за межі записаної історії».

Жіночий визвольний рух у 1960-х і 70-х роках побачив потік робіт активісток. Однією з найбільш провокаційних була «Жінка-свнух» Жермен Грір. Опублікований у 1970 році, він став бестселером і став одним із ключових текстів другої хвилі фемінізму. Основна теза Грір полягає в тому, що жінки ефективно каструються соціально, сексуально та культурно – звідси й назва книги.

Стверджуючи, що жінки повинні навчитися сумніватися в основних припущеннях щодо жіночої «нормальності», Грір починає з огляду на жіноче «тіло», від клітин до вигинів, статі та «злого лона» – джерела менструальної

крові. Вона стверджує, що «жінки розглядаються як сексуальні об'єкти для використання інших сексуальних істот, зокрема чоловіків, і що жіноча сексуальність неправильно представляється як пасивна. За її словами, в жінках цінуються якості кастратів: боязкість, млявість і делікатність» [18].

Одним із найбільш провокаційних висловлювань у «Жінці-євнуху» Грір є ствердження, що «любов була настільки збоченою, що перетворилася на ненависть й огиду» [18]. Вона стверджує, що «в глибині душі чоловіки ненавидять жінок і відчують огиду до них, особливо під час сексу» [18]. Щоб підтвердити свою точку зору, вона наводить приклади злочинних нападів на жінок, домашнього насильства, групових зґвалтувань та багатьох різноманітних сексуальних образ, які чоловіки використовували для опису жінок.

В останньому розділі своєї книги Грір пропонує жінкам відмовитися від патріархальних стосунків, таких як шлюб. Їм слід відмовитися від роботи, де вони є неоплачуваними працівниками і поставити під сумнів усі стереотипні припущення щодо жінок. Перш за все, вона стверджує, що жінки повинні повернути свою сексуальність, енергію та силу.

Ключовою концепцією фемінізму другої хвилі була ідея, що жінки не народжуються, а створюються – продукт соціальної зумовленості. Стверджуючи, що біологія жінки не повинна визначати її життя, письменниці-феміністки, такі як Бетті Фрідан і Жермен Грір, описували і оскаржували образ ідеалізованої жіночності, нав'язаний жінкам соціумом, культурою, вихованням, освітою та психологією, закликаючи їх кинути виклик стереотипу.

Фемінізм другої хвилі, часто відомий як Жіночий визвольний рух (Women's Lib або WLM), розвивався в контексті політичної активності рухів за громадянські права та протидії в'єтнамській війні того періоду. Його прихильники розглядали фемінізм як причину звільнення, а не просто боротьбу за рівність.

Радикальні феміністки цього періоду, такі як американська письменниця та активістка Кейт Міллетт, визначили патріархат як універсальну соціальну та

політичну систему чоловічої влади над жінками, як основне джерело пригнічення жінок.

У Великобританії та Ісландії закон про рівну оплату праці в 1970 і 1976 роках з'явився завдяки страйку жінок робітничого класу. З цим тісно пов'язана глобальна кампанія «Заробітна плата за домашню роботу», яка розпочалася в Італії в 1972 році і привернула увагу до неоплачуваної праці жінок. Феміністки стверджували, що робота жінок по дому та сім'ї повинна оплачуватися.

Американська дослідниця Діана Пірс розповіла про «фемінізацію бідності», щоб описати велику кількість жінок, які перебувають у бідності в усьому світі, як результат структурного пригнічення – способу, яким інституції та суспільство обмежують економічні ресурси та можливості жінок. Описуючи зростання кількості американських домогосподарств, очолюваних жінками у 1950-1970-х роках, Пірс спостерігає, як оплачувана робота, а іноді й розлучення, можуть призвести до незалежності жінок від чоловіків, але також можуть призвести до фінансової незахищеності, особливо якщо жінкам також доводиться платити за догляд за дітьми під час роботи. Ситуація ще гірша для жінок в одностатевих стосунках, коли обидві працюють на низькооплачуваних роботах.

У 1980-х роках Організація Об'єднаних Націй, національні уряди, НУО (неурядові організації) та групи тиску об'єднали зусилля для боротьби з примусовими шлюбами. Однак зусилля уряду можуть бути неоднозначними. Наприклад, деякі країни, зокрема Алжир, Бахрейн, Кувейт та Лівія, фактично узаконюють примусові шлюби, виправдовуючи гвалтівників за умови, що вони одружуються зі своїми жертвами (у яких немає вибору в цьому питанні).

Жіночі правозахисні групи виникли для вирішення проблеми примусових шлюбів. У Малайзії в 1988 році феміністка Зайна Анвар заснувала «Сестри в ісламі», організацію жінок-юристів та активістів, які прагнуть реформувати сімейне законодавство в мусульманському світі, включаючи закони, що дозволяють примусові шлюби, заявляючи, що така практика суперечить шаріату (ісламському праву). У 2000-х роках кілька мусульманських країн оголосили

примусові шлюби незаконними; у 2005 році провідні релігійні священнослужителі Саудівської Аравії заборонили цю практику.

У Великобританії Джасвіндер Сангера, британська сикхська жінка, яка втекла з дому, дізнавшись, що має вступити в примусовий шлюб у віці 14 років, у 1992 році заснувала благодійну організацію «Karma Nirvana» для підтримки жертв примусового шлюбу та злочинів вшанування честі. Незважаючи на те, що у Великій Британії, як і в інших європейських країнах і США, діють закони для переслідування тих, хто сприяє примусовому шлюбу, сором і секретність означають, що багато випадків ніколи не виявляються. Практична та емоційна підтримка, яку надають групи, створені та керовані жінками з громад, які найбільше піддаються ризику, є життєво важливими для викорінення цього порушення прав людини.

Примусовий шлюб також пов'язаний з торгівлею людьми. Глобальна організація Girls Not Brides, яка зосереджується на примусовому шлюбі дітей, повідомляє про продаж дівчат для заміжжя в таких різних країнах, як Коста-Ріка, Нікарагуа, Домініканська Республіка, В'єтнам, Індонезія та Китай.

Фемінізм не є єдиною стрункою теорією. Існує безліч напрямків, течій і груп усередині феміністського руху, це пов'язано з відмінностями у становищі та суспільному статусі жінок у різних країнах, з їх досвідом боротьби за свої права, різними історичними прецедентами та іншими факторами. Сучасний фемінізм є явище дуже неоднорідне за складом, існує безліч класифікацій різних його напрямів [2].

Висновки до розділу 1

«Право заробляти собі на життя» Вірджинії Вулф було і залишається центральним у фемінізмі, жіноча робота – незважаючи на таку «смачну» рекламу – усе ще залишається низькооплачуваною або, у випадку роботи по дому, взагалі не оплачується.

Деякі з перших європейських жінок, які боролися за себе та свою стать, робили це в релігійних рамках, адже часто батьки могли запросто віддати доньку до монастиря. Жінки також були активними серед невеликих інакомислячих

груп, яким вдалося функціонувати в підпіллі в Англії, поки під час Громадянської війни та міжцарства вони не з'явилися драматично й голосно.

Лише в другій половині століття будь-які організовані кампанії, зокрема за кращу освіту для жінок, за можливість їхньої роботи поза домом, за реформу законів, що стосуються заміжніх жінок, і за право голосу – почали з'являтися.

Рід стверджує, що «жіночість» цілком сумісна з голосуванням. Зрештою, жінка, як і чоловік, є «створінням розумним, моральним і відповідальним». У неї немає особливого бажання бачити представниць-жінок, зауважує вона обережно; ймовірно, мало жінок «погодилися б бути обраними», і мало виборців обрали б їх. Але вона не бачить причин, чому жінки не повинні стояти, якщо вони «здатні або бажають подолати природні бар'єри» [14].

Лише в другій половині 19 століття в Англії почало виникати щось на зразок справжнього жіночого «руху». Цей рух зосередився, зокрема, навколо Барбари Лі Сміт та групи друзів, які стали відомими – після одного з місць їх ранніх зустрічей – як «леді з Лангем Плейс». Група ініціювала більш організовані кампанії навколо питань, які вже були чітко визначені: нагальна потреба жінок у кращій освіті та розширенні можливостей працевлаштування, а також покращення правового становища заміжніх жінок.

Одна з найбільш важливих і далекосяжних кампаній у кінці 19 століття була також однією з найнесподіваніших: агітація проти Закону про інфекційні хвороби, який різко викрив жорстоке лицемірство подвійних сексуальних стандартів.

У 1869 році була створена жіноча національна асоціація зі скасування законів про інфекційні захворювання, і кілька надзвичайно поважних жінок утворили першу справжню і ефективну групу тиску.

Жозефіна Батлер та її група високоповажних прихильників, що швидко зростала, незабаром стали надзвичайно ефективною групою тиску; їхня кампанія різко викрила жорстокий подвійний сексуальний стандарт, який довгий звичай був практично невидимим. І, що найважливіше, вони стверджували, що подвійні стандарти, які пригнічують не лише повій, а й більшість жінок, у будь-який тонкий спосіб, що поширюється майже на всі аспекти їхнього повсякденного

домашнього та робочого життя. Пізніше, даючи свідчення парламентському спеціальному комітету, Батлер вказала на непрямі, але катастрофічні наслідки цього закону як для чоловіків, так і для жінок. Справжніми лиходіями, справжніми експлуататорами, на її думку, були сутенери, люди, які заробляли гроші на цьому.

Прогрес у всіх цих питаннях, з якими стикаються жінки, зараз спостерігається. Але жінки – а також кілька чоловіків, як-от Томпсон і Мілл – протягом усього століття сперечалися за голоси за жінок; але скоро суфражистки – а пізніше войовничі суфражистки – займуть центральне місце.

Жінки кольору шкіри вважають, що білі жінки середнього класу часто диктують фемінізм та зосереджують його на гендерній дискримінації, при цьому схильні нехтувати, наприклад, класовими відмінностями та расовою дискримінацією. У 1975 році Організація Об'єднаних Націй провела Міжнародну конференцію Року жінок у Мехіко. Вони зібрали феміністок з усього світу, а з 1981 року жінки з Латинської Америки та Карибського басейну кожні три роки збираються на спеціальних зустрічах, аби разом боротися за краще майбутнє для своїх співгромадянок, домагатися корисних законів, що захищають їхню честь і свободу та аби зловмисники, що скоюють сексуальні злочини були покарані.

Дещо гострішою та жорстокішою є боротьба в Саудівській Аравії. Незважаючи на всю боротьбу, нова конституція не дозволила жінкам брати участь у виборах і політичному житті. Незабаром жінки отримали можливість просити про розлучення за певних умов, що вже було невеликою перемогою в цій складній боротьбі, що має безліч релігійних стереотипів.

Клара Цеткін вимагала однакового виборчого права для всіх, адже це на її думку мало знищити класову боротьбу. Перша хвиля фемінізму мала на меті досягнення політичної рівності та надання жінці права голосу. Друга хвиля була зосереджена на сексуальних і сімейних питаннях жіноцтва.

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБКА ВЛАСНОГО ОНЛАЙН-ЖУРНАЛУ «La femme fatale»

2.1. Концепція та ідея створення власного онлайн-журналу «La femme fatale»

Жінки боролися за свою видимість і значимість споконвіків. У них забирали творчість, права та голоси, але це не заважало, а навпаки: ставало мотивацією для додаткової, нової хвилі боротьби. Наразі існує чотири хвилі фемінізму. Остання, наймолодша, припадає на 2012 рік, коли інтернет став важливою та невід'ємною частиною життя. Нині жінки борються за розширення своїх прав, видимість проблем: як-от сексуальні домагання в Голлівуді чи скандальний закон, що забороняє аборти в Польщі.

Допоки патріархат процвітає й експлуатує не тільки жінок, а й чоловіків, рівність неможлива. Основна ідея, лейтмотив фемінізму завжди був, є та буде – рівність усіх. Існує та поширюється думка, мовляв жінки хочуть змінити патріархат на матріархат, проте це не так. Фемінізм допускає та приймає маскулізм (чоловічий рух за рівність й уникнення сексизму).

У нових і жорстоких реаліях України фемінізм відходить на другий ряд, однак це не означає, що він більше не потрібний. Є безліч свідків і доказів актів насилля зі сторони Росії щодо дітей: хлопчиків і дівчаток; і жінок. І ось тут на допомогу й приходить фемінізм: надати розголосу, зібрати доказову базу, притягнути до відповідальності злочинців, допомогти тим, хто постраждав, знайти їм лікарів, психологів і психотерапевтів і не залишити наодинці з цією жахливою ситуацією.

Більшість сучасних журналів про фемінізм не вміють підлаштуватися під сучасні запити жіноцтва. Вони або досі в минулих хвилях, що вже не є актуальними, або ж не несуть ніякої важливої інформації, соціальної місії. Вважаємо, що це маневрування та вміння побачити, відчутти та відповісти на

запит суспільства – є одною з найголовніших вимог, якій має відповідати будь-який часопис на таку тематику.

Власне тому ми вирішили створити свій журнал, адже якщо критикуєш, то маєш запропонувати щось своє. Онлайн-журнал «La femme fatale» із самого початку задумувався як онлайн-видання, адже в цифрову епоху придбати та поширити такий часопис простіше й легше, аніж спускатися до найближчої крамниці. У нових реаліях це навіть небезпечно. Ми вклали такі ідеї в наше творіння: достовірність інформації (адже правдивість завжди має бути на першому місці), цікавість (зосереджуватися не тільки на здобутках сьогодення, а й нагадувати про історію, з чого все починалося), корисність (це стосується як інтелектуальних матеріалів – статті та фільми –, так й інтелектуальних, що торкаються й фізичного: у кожному номері будуть продемонстровані роботи різноманітних фотографів і фотографинь, аби нагадати, що кожне тіло по-своєму прекрасне).

Головна ідея полягає в популяризації фемінізму в Україні. Безумовно, у нас є феміністки, яких ми бачимо та пишаємося, однак не кожна жінка розуміє важливість цього руху. Це не значить, що неодмінно потрібно зарахувати себе до активізму, однак мати базову обізнаність і вдячність – важливо. Маємо на меті розширити аудиторію, що знає та розуміє базові принципи фемінізму. Вбачаємо доцільним співпрацю з інфлюенсерами та відомими людьми, аби просувати та розповідати про наш часопис і цілі.

Журнал буде цікавим і корисним як для жінок, що вже давно в цьому русі, так і для тих, хто тільки робить перші кроки. Ознайомитися з принципами руху можна не тільки в науковій формі, подавати сухі факти та статті, а й у розважальній формі: через інтерв'ю, фотосесії, мистецтво.

Журнал складається з 41 сторінки, періодичність виходу часопису – раз на місяць, а також плануємо створювати спеціальні видання на честь важливих історичних подій, що тісно пов'язані з історією та розвитком фемінізму. Кожен номер має такі постійні рубрики:

1. «GIRL BOOK» – це фотосесії різних митців, що мають на меті донести красу жіночого тіла. Із «недоліками», фізичними вадами, розтяжками, волоссям на тілі – усе це має на меті доволі банальні слова: «Кожне тілопрекрасне».

Певне, кожна дівчинка хоча б раз у житті порівнювала себе з кимось. Щоденно жіноцтво витрачає час, аби знайти у відображенні не красу та силу свого тіла, а вигадані соціумом й індустрією краси вади. Маєш розтяжки? Жахливо, терміново на масаж, а ще придбай цей крем, який коштує як половина твоєї зарплати, але не дасть жодного результату. У тебе є шрами? Бігом на лазерне шліфування, адже шкіра має бути вилізана, як ті глянцеві обкладинки. Є волосся на ногах? Жах, придбай нашу рожеву бритву, яка точнісінько така ж, як і чоловіча, але коштує дорожче, бо так треба.

2. «Фільми для та про жінок» – це витвори мистецтва різних часів й епох: чорно-білі та кольорові, аби довести, що навіть у 40-х роках минулого століття були сміливці та сміливиці, що розуміли важливість фемінізму.

Фільми можна переглянути за унікальним QR-кодом, що є на кожній сторінці, де розповідається про фільм. Цей елемент не тільки направлений на візуальну складову, але й слугує зручним закликком до дій, адже простіше відсканувати та ввімкнути, аніж шукати та витратити на це час. У цифрову епоху, вважаємо, люди стали трохи лінівішими, аніж були раніше. Необхідно подати все читачу, аби він чи вона одразу використали таку нагоду. У цій рубриці щомісячно представляються два фільми однієї епохи. У даному номері ми рекомендуємо до перегляду фільми 40-х і 50-х років минулого сторіччя. Ці фільми є чорно-білими, що додає певного шарму.

3. «Найвідоміші акції феміністок» – від розважального до інтелектуального контенту. Маємо на меті продемонструвати, якими були акції та демонстрації у минулому, аби кожна жінка могла їхпроаналізувати та пишатися тим, що це вже досягнуто в наш час.

Дана рубрика чудово ілюструє зміну хвиль і виклики, з якими доводилося зустрічатися жінкам. Як-от матеріал «Більше ніякої Міс Америки!»: раніше цей

конкурс був тільки для білих жінок, однак завдяки цій акції у конкурсі тепер беруть участь і темношкірі дівки. «Марафон без тампона» стосується спортивної галузі. Дуже довгий час жінці не дозволяли брати участь у таких заходах, їх вважали занадто слабкими, негідними й нерівнею з чоловіками, однак після отримання дозволу боротьба не закінчилася. Певні, що кожен бодай раз у житті бачив рекламу гігієнічних засобів для жінок. Щоразу замість червоної рідини, себто крові, демонструють щось оранжеве, синє та блакитне. Тема менструації досі зустрічає великий спротив не тільки в чоловіків, а й у жінок. Дехто вважає це гидким і недоречним, але суть у тому, що це абсолютно нормально та природньо. Саме про це була акція «Марафон без тампона».

4. «Інтерв'ю: моя історія з ...» – це рубрика, що має на меті показати реальні обличчя у такому ж реальному житті. Не говорити про закордонних дів, хоча це непогано, але показати власне українські голоси, аби кожна дівчинка та жінка знали, що вони не самі.

Інтерв'ю спрямовані на розширення обізнаності щодо фемінізму та руйнування стереотипів.

Наш журнал унікальний тим, що не потребує друку, а це означає, що ми економимо ресурси нашої планети, що от-от вичерпаються. Також ми робимо акцент на сучасний дизайн, що припадає до душі як дівчаткам, так і жінкам.

Для того, аби підтримувати такий стиль і високу планку, над журналом працюють різні фотографи та фотографині, з якими ми постійно маємо колаборацію, дизайнери та дизайнерки, що піклуються про простий та зрозумілий вигляд видання, редактори та редакторки, що дбають про мовну чистоту та влучність текстів і звісно ж журналісти й журналістки, які забезпечують нас цікавими матеріалами.

Усе це, вважаємо, виводить журнали на феміністичну тематику на абсолютно новий рівень.

2.2. Технічні характеристики та тематичне наповнення журналу

Основна мета полягала в тому, аби зробити журнал зручним і таким, що відображався б на всіх девайсах: телефон, планшет і комп'ютер. Ми змогли досягти цього завдяки тісній співпраці з програмістами, що змогли адаптувати

часопис під кожний пристрій.

Коли розгортаємо журнал, нас зустрічають світлини жінок абсолютно різних типажів і кольору шкіри, що одразу говорить про унікальність і рівність. Далі йде зміст для комфортного ознайомлення із матеріалами, що будуть у даному часописі.

Потім ми бачимо лист редакторки, що має на меті підтримати кожен, хто відкрив цей журнал і нагадати, що вона не сама в цій складній боротьбі. Тематичне наповнення розпочинається з добірки світлин, що відносяться до рубрики «GIRL BOOK». Ми чітко демонструємо, що є різні жінки, із різними тілами та фактурами.

Наступна рубрика лаконічно відділена від попередньої рекламою засобів для догляду за обличчям. Це не заклик і не примус, але турботливе нагадування, що через екологію наша шкіра потребує додаткового захисту та піклування. У першому номері ми пропонуємо читачці ознайомитися з кінематографом 40-50-х років минулого сторіччя. У рубриці представлено два фільми, аби кожна могла обрати те, що їй до душі.

Далі ми переходимо до наступної рубрики, яка називається «Найвідоміші акції феміністок». У кожному номері ми взяли за звичку розповідати про дві акції, аби не надто навантажувати та дозовано розповідати про проблеми, які були актуальні в ті дні та часи.

Неможливо не згадати про рубрику «Моя історія: інтерв'ю з...». Маємо на меті ознайомити читачів із українським жіноцтвом і власне українською версією руху, адже для кожної країни проблеми абсолютно різні. Неможливо говорити, що фемінізм однаковий як для США, так і для Саудівської Аравії.

Розвиватися наш журнал буде за допомогою колаборації з успішними феміністками та жінками, а також завдяки рекламі, яка гармонічно відділяє одну рубрику від іншої. Маємо за мету з часом рекламувати власне українську доглядову косметику, аби просувати нашого виробника.

Основні шрифти – Cheque, Bradobrei, Abril Fatface для заголовків, а для подачі текстів ми використовували AcademyCTT, Cinzel, Baskerville, мова тексту – українська, а назва журналу – французька, однак відсилає нас на кліше про фатальну жінку, що відоме у всьому світі, на сторінках розташовані ілюстрації,

що доповнюють та розвантажують матеріали.

Ми створювали цей журнал, аби просувати український рух, домагатися нових законів, адже нас неможливо зупинити одним законом про відповідальність за домашнє насильство. На жаль, деякі жінки й досі бояться розповісти свою історію та втекти від чоловіка-тирана, адже існує стигматизація та віктимблеймінг.

Ми щоразу будемо запрошувати на інтерв'ю не тільки видатних жінок, яких бачимо на телебаченні, в інтернеті чи чуємо на радіо, а й звичайних дів, які щоденно трудяться, аби покращити життя кожної з нас. Вважаємо, що з такою ідеєю успішна реалізація цілком вдасться та зробить суспільний резонанс.

2.3. Цільова аудиторія та шляхи просування онлайн-журналу «La femme fatale»

Журнал орієнтований на жіноцтво віком від 17 до 35 років. Основна категорія читачів – власне жінки, адже для чоловіків є окремий рух, що носить назву «маскулізм», однак це не заперечує того, що чоловіцтву теж може бути цікава феміністична тематика. Часопис підходить для тих, хто цікавиться історією фемінізму, його здобутками та розвитком.

Шляхи просування:

1. співпраця з відомими жінками, інфлюєнсерами;
2. піар у соціальних мережах;
3. бути спонсорами на феміністичних заходах та підтримувати громадські організації, що мають таку тематику;
4. співпраця з фотографами та фотографіями.

Журнал із легкістю можна буде придбати на сайтах і соціальних мережах громадських організацій, за підпискою на патреоні (власне наше джерело заробітку, де перш за все буде публікуватися журнал, а уже через декілька днів його можна буде придбати на сайтах наших партнерів). Для стимулювання купівлі тривалої підписки існує акція: річна передплата йде зі знижкою 20%, а також наш мерч, що буде розроблений талановитими українськими дизайнерами та дизайнерками.

Вважаємо, що електронний формат дає більше переваги, адже його можна носити з собою у смартфоні та переглядати тоді, коли заманеться, а якщо завантажити журнал на свій пристрій, то часопис буде доступний навіть без підключення до інтернету.

На патреоні інформація йде виключно українською мовою, але дублюється англійською. Також у планах є створення англійського формату, аби ознайомити світ із українським феміністичним рухом і його здобутками.

Таким чином, журнал цілком задовольняє та приваблює читачів, а знижки та приємні бонуси лише заохочують до купівлі. А з чудовим рекламним керівництвом ми вважаємо, що часопис стане предметом суспільного резонансу та круто змінить погляд на стан українського фемінізму.

Висновки до розділу 2

Журнал «La femme fatale» є пізнавальним, розважальним та корисним виданням для людей від 17 до 35 років, стиль життя, хобі та професія не має значення, адже головне, аби та чи той, хто розгорне наш часопис віртуально, щиро та з інтересом цікавився фемінізмом. Назва журналу відсилає нас до загальновідомого терміну про фатальну жінку, що знову наголошує, про кого та для кого цей часопис.

Журнал буде виходити один раз на місяць. Вся інформація публікується українською, також планується випуск журналу англійською мовою для популяризації українського фемінізму закордоном.

Кожен номер має постійні рубрики: «GIRLBOOK» (публікуються

фотосесії різних закордонних й українських фотографів і фотографинь), «Фільми для та про жінок» (рубрика містить стислий опис фільму та QR-код, аби кожен зміг одразу переглянути фільм), «Найвідоміші акції фемінізму» (журнал мусить бути не тільки розважальним, але й наповненим інтелектуально), «Моя історія: інтерв'ю з...» (у цій рубриці ми запрошуємо до розмови різних: відомих і звичайних жінок, аби вони розповіли свою історію та поділилися тим, що має почути вся Україна, а згодом і світ та нагадати кожній діві, що вона не сама в цій боротьбі).

Журнал допоможе читачу розширити свої знання щодо такого ґрунтового та різнопланового руху, як фемінізм, дозволить прочитати безліч історій сильних і сміливих жінок, що не побоялися голосно заявити про нерівність, а також як приємний бонус дасть декілька цікавих фільмів, які заново відкриють красу жінки в кінематографі.

ВИСНОВКИ

Отже, фемінізм розвивався доволі повільно, але завжди містив актуальні та болісні питання протягом усієї своєї еволюції. Як наслідок, жінки зуміли вибороти для себе права, які вже стали звичними та необхідними для нас. Тепер ми можемо отримувати освіту, голосувати, носити штани, виходити заміж за того, хто подобається, розлучуватися, коли заманеться. Проте здобуття прав виявилось лише половиною кропіткої справи, бо для того, аби навчитися ними володіти та користуватися повноцінно, також знадобилися час і певні зусилля. Спочатку жіноцтво навіть не хотіло голосувати, не кажучи вже про те, аби приміряти на собі роль політичної діячки.

Важливо, що почала підійматися проблема гендерної толерантності, яку можна описати, як неупереджене ставлення до представників іншої статі. Але загалом «війна статей», як і раніше, триває, некомпетентність у питаннях гендеру та відсутність формування гендерної толерантності позбавляє людей можливості підвищення якості свого життя та формування повноцінної особистості.

У різні часи та в різних країнах рух фемінізму набував різноманітних форм і ставив перед собою різні цілі. Але завжди воно порушувало питання, що мають значення для обох статей. Сучасний фемінізм має на меті викоринити застарілі стереотипи та відкинути традиційну доміантно-чоловічу політику та запропонувати шлях до рівності й свободи.

Лише в другій половині 19 століття в Англії почало виникати щось на зразок справжнього жіночого «руху». Цей рух зосередився, зокрема, навколо Барбари Лі Сміт та групи друзів, які стали відомими – після одного з місць їх ранніх зустрічей – як «леді з Лангем Плейс». Група ініціювала більш організовані кампанії навколо питань, які вже були чітко визначені: нагальна потреба жінок у

кращій освіті та розширенні можливостей працевлаштування, а також покращення правового становища заміжніх жінок.

Становлення й зміцнення жіночого руху відбувалося із середині 19 ст. До початку 20 ст. жіночий рух перетворився у масове явище. Кінець 19 – початок 20 ст. вважається періодом, коли відбулося становлення жіноцтва як суспільно-політичного феномену.

У 1843 році Меріон Рід опублікувала в Единбурзі «Прохання щодо жінок» [7], яке справедливо було назване найбільшим і ґрунтовним твердженням жіноцтва з часів виправдання Мері Уолстонкрафт. Рід охопила більшість сфер, які будуть хвилювати реформаторок до кінця століття, а її книга заслуговує на ширшу популярність. Рід пропонує прохолодний і серйозний аналіз того, як її сучасники так впевнено говорять про «жіночу сферу», а жіночність ототожнюють із самозреченням. «Жіноча» поведінка на практиці означає «гарний гумор і увагу до чоловіка, утримання своїх дітей охайними та чистими, а також догляд за домашніми справами» [8]. Але Рід наполягає, більш енергійно, ніж будь-хто інший у той період, що це начебто благородне і добродісне «самозречення» на практиці зазвичай передбачає «найзлочинніше самовимирання» [8].

Жінки об'єдналися, частково, як реакція проти того, що, здавалося, звужується визначенням «жіночності» і дедалі більш традиційним і звужуючим поняттям власне «жіночої сфери». Найвищу чесноту вікторіанської жінки, здається, нервозно, хоча й часто, ототожнювали з благородною пасивністю. Жінці середнього класу, якій доводилося заробляти собі на життя, може пощастити знайти погано оплачувану посаду гувернантки, хоча сама вона, ймовірно, мала мало освіти. Для неї було відкрито кілька інших професій. І досі не було виходу для жінки, яка опинилася в нещасливому шлюбі.

Одна з найбільш важливих і далекосяжних кампаній у кінці 19 століття була також однією з найнесподіваніших: агітація проти Закону про інфекційні

хвороби, який різко викрив жорстоке лицемірство подвійних сексуальних стандартів. Перший із законів був прийнятий у 1864 році; у деяких портах і гарнізонних містах поліція отримала повноваження заарештовувати будь-яку жінку, яку лише підозрювали у торгівлі своїм тілом, піддавати їй, іноді жорстокому, внутрішньому й зовнішньому огляду, і, якщо були якісь ознаки венеричної хвороби, утримувати її у лікарні. У 1866 і 1869 роках дію Закону було розширено. Незабаром жінки почали протестувати; серед них були Елізабет Гаррет, Флоренс Найтінгейл та Гаррієт Мартіно, які стверджували, що «система регулювання створює жахи, гірші за ті, які вона повинна стримувати» [5].

У Латинській Америці, наприклад, іспанська та португальська окупація – а також рабство – залишили глибоку етнічну та класову нерівність, і місцевим феміністам, можливо, доведеться боротися з укоріненим патріархатом Римо-Католицької Церкви на додаток до регіонально специфічних чоловіків-сексистів. Їхнє життя може бути ускладнене ще більше через шкідливий термін «hembriзм» – надзвичайне підкорення жінки домінанту чоловіку)

У 20 столітті феміністки «першої хвилі» вимагали громадянської та політичної рівності. У 1970-х роках фемінізм «другої хвилі» зосередився на сексуальних і сімейних правах жінок і приділяв їм велике значення. Саме ці вимоги тепер і стали основною метою реакції. «Особисте – це політичне» – це було популярним гаслом 1970-х років, яке деякі сучасні феміністки хочуть змінити. Політичне зводиться до суто особистого, до питань сексуальності та сімейного життя – які, звісно, також мають політичні наслідки, які все ще терміново потрібно розглянути.

Друга та більш радикальна хвиля фемінізму розпочалася між 1960-ми і 80-ми роками під ідеями, які почали розвиватися після Другої світової війни. Положення жінок розглядалося через призму відмінності від чоловіків і нерівності, тому феміністки другої хвилі мали на меті проаналізувати всі аспекти суспільства, включаючи сексуальність, релігію та владу. Феміністки розробили концепції й ідеї про те, як потрібно змінити культуру та соціум, аби жінка була

видима та займала своє рівне місце. Під час формування нових ідей активізувалася феміністична політична активність і кампанії.

Ключовою концепцією фемінізму другої хвилі була ідея, що жінки не народжуються, а створюються – продукт соціальної зумовленості. Стверджуючи, що біологія жінки не повинна визначати її життя, письменниці-феміністки, такі як Бетті Фрідан і Жермен Грір, описували і оскаржували образ ідеалізованої жіночності, нав'язаний жінкам соціумом, культурою, вихованням, освітою та психологією, закликаючи їх кинути виклик стереотипу.

Фемінізм другої хвилі, часто відомий як Жіночий визвольний рух (Women's Lib або WLM), розвивався в контексті політичної активності рухів за громадянські права та протидії в'єтнамській війні того періоду. Його прихильники розглядали фемінізм як причину звільнення, а не просто боротьбу за рівність.

Радикальні феміністки цього періоду, такі як американська письменниця та активістка Кейт Міллетт, визначили патріархат як універсальну соціальну та політичну систему чоловічої влади над жінками, як основне джерело пригнічення жінок.

У Великобританії та Ісландії закон про рівну оплату праці в 1970 і 1976 роках з'явився завдяки страйку жінок робітничого класу. З цим тісно пов'язана глобальна кампанія «Заробітна плата за домашню роботу», яка розпочалася в Італії в 1972 році і привернула увагу до неоплачуваної праці жінок. Феміністки стверджували, що робота жінок по дому та сім'ї повинна оплачуватися.

До кінця 1970-х років феміністки застосовували свої ідеї до багатьох сфер суспільства, стверджуючи, що всі проблеми, навіть переїдання, були феміністськими. Такі історики, як британка Шейла Роуботем, підкреслювали виключення жінок з історії; такі митці, як американка Джуді Чикаго, працювали над створенням спеціально феміністичного мистецтва; в той час як британський академік Лора Малві та інші досліджували жоненавісництво в кіно.

Фемінізм не є єдиною стрункою теорією. Існує безліч напрямків, течій і груп усередині феміністського руху, це пов'язано з відмінностями у становищі та

суспільному статусі жінок у різних країнах, з їх досвідом боротьби за свої права, різними історичними прецедентами та іншими факторами. Сучасний фемінізм є явище дуже неоднорідне за складом, існує безліч класифікацій різних його напрямів [2].

Залежно від ідеології виділяють такі основні напрями фемінізму: Ліберальний фемінізм (англ. Liberal feminism) – він з'явився найпершим, а сьогодні у всьому світі він є найбільш відомим напрямом на рівні з радикальним фемінізмом. Основні тези: принцип рівності, свободи, демократії. Ліберальний фемінізм бореться за рівність і справедливості по відношенню до жінок у повсякденному житті. Основним засобом подолання соціальної нерівності чоловіків та жінок вважаються реформи законодавства. Основними методами є розробка законів та лобіювання інтересів жінок, створення коаліцій, груп підтримки, робота з конкретними проблемами (створення кризових центрів, центрів підтримки, притулків тощо).

Марксистський фемінізм (англ. Marxist feminism) – напрямок фемінізму, що тісно пов'язаний з соціально-економічною системою. Цей напрям вважає основою нерівності та гноблення жінки інститути приватної власності та капіталізму. Марксистський фемінізм розглядає приватну власність у призмі кореню або ж першопричини жіночої дискримінації, а способом подолання та звільнення жінок вважається викорінення капіталізму. Із теоретичними працями марксистського фемінізму можна ознайомитися через: «Маніфест комуністичної партії» (1848) К. Маркса та Ф. Енгельса, «Походження сім'ї, приватної власності та держави» (1884) Ф. Енгельса та ін.

Соціалістичний фемінізм розглядає нерівність жінок на робочому місці та побуті. Гострими способами експлуатації жінок вважаються: проституція, «друга зміна», тобто робота по дому, догляд за дітьми та шлюб. Прихильники соц.фемінізму зосереджують свою увагу на рішучих змінах, які мають торкнутися всього суспільства загалом, бачать необхідність роботи не тільки з чоловіками, а й з іншими групами, які, як і жінки, піддаються експлуатації у межах капіталістичної системи.

Радикальний фемінізм. Прибічники цієї течії вважають, що жінки зможуть звільнитися лише тоді, коли позбудуться патріархальної системи, яку вони вважають домінантною та шкідливою. Такі феміністки стверджують, що в суспільстві існує заснована на чоловічому початку структура влади та підпорядкування, і ця структура є причиною гноблення та нерівності, і поки вся ця система та її цінності продовжують існувати, жодні значні реформи суспільства неможливі. З часом стали виникати різні напрями у радикальному фемінізмі, такі як культурний фемінізм, сепаратистський фемінізм, антипорнографічний фемінізм.

У 1975 році Організація Об'єднаних Націй провела Міжнародну конференцію Року жінок у Мехіко. Вони зібрали феміністок з усього світу, а з 1981 року жінки з Латинської Америки та Карибського басейну кожні три роки збираються на спеціальних зустрічах, аби разом боротися за краще майбутнє для своїх співгромадян, домагатися корисних законів, що захищають їхню честь і свободу та аби зловмисники, що скоюють сексуальні злочини були покарані.

Деяко гострішою та жорстокішою є боротьба в Саудівській Аравії. Незважаючи на всю боротьбу, нова конституція не дозволила жінкам брати участь у виборах і політичному житті. Незабаром жінки отримали можливість просити про розлучення за певних умов, що вже було невеликою перемогою в цій складній боротьбі, що має безліч релігійних стереотипів.

Клара Цеткін вимагала однакового виборчого права для всіх, адже це на її думку мало знищити класову боротьбу. Перша хвиля фемінізму мала на меті досягнення політичної рівності та надання жінці права голосу. Друга хвиля була зосереджена на сексуальних і сімейних питаннях жіноцтва.

Жіночі періодичні видання та журнали процвітали в 19 столітті, особливо в США, де забезпечення права голосу було головною метою для жінок. З виборчим правом, яке було значною мірою досягнуто наприкінці 1920-х років по обидва боки Атлантики (хоча лише у Франції до 1944 року), кількість феміністичних публікацій почала зменшуватися.

Деякі письменники, такі як Вірджинія Вульф і Сімона де Бовуар, залишалися потужними голосами. Книзі Де Бовуар «Друга стаття» 1949 року, яка висловила жаль з приводу історичного підпорядкування жінок, приписують надихаючий фемінізм другої хвилі.

Жіночий визвольний рух у 1960-х і 70-х роках побачив потік робіт активісток. Однією з найбільш провокаційних була «Жінка-євнух» Жермен Грір. Опублікований у 1970 році, він став бестселером і став одним із ключових текстів другої хвилі фемінізму. Основна теза Грір полягає в тому, що жінки ефективно каструються соціально, сексуально та культурно – звідси й назва книги.

Стверджуючи, що жінки повинні навчитися сумніватися в основних припущеннях щодо жіночої «нормальності», Грір починає з огляду на жіноче «тіло», від клітин до вигинів, статі та «злого лона» – джерела менструальної крові. Вона стверджує, що «жінки розглядаються як сексуальні об'єкти для використання інших сексуальних істот, зокрема чоловіків, і що жіноча сексуальність неправильно представляється як пасивна. За її словами, в жінках цінуються якості кастратів: боязкість, млявість і делікатність» [18].

У 1970-х роках з'явилися феміністичні видання, щоб висвітлити проблеми, які хвилювали сучасних жінок. Задушлива домашність, як описано в бестселері Бетті Фрідан «Жіноча містика» (1963), була раннім поштовхом до дії, як і розповідь журналістки та активістки Глорії Стайнм про принизливу експлуатацію, яку вона зазнала як зайчик Playboy, також опубліковану того року. Видавництво для жінок було частиною «революції», про яку Стейнем говорила у своїх промовах, стверджуючи, що жінки не повинні просто прагнути реформ: світ – і особливо політика – потребували фундаментальних змін.

У Великобританії та США феміністичне книговидання також зародилося на початку 1970-х років. Разом зі своїм чоловіком Полом Лаутером американська письменниця і видавчиня Флоренс Хоу запустила The Feminist Press у 1970 році, щоб передрукувати феміністську класику, а також підручники для нової галузі жіночих досліджень. У 1973 році британський видавець Кармен Калліл заснував

Virago Press; його назва означає «войовнича жінка», а логотип яблука вказує на заборонений плід знання, скуштований Євою в Біблії. У 1978 році Virago розпочав серію «Сучасна класика», яка відродила творчість сотень письменниць. До середини 1980-х років у Великобританії було щонайменше сім феміністичних видавців, а також основні видавці, які мали власні феміністичні списки. У США Aunt Lute Books почала публікувати багатокультурні феміністичні твори у 1982 році.

Більшість сучасних журналів про фемінізм не вміють підлаштуватися під сучасні запити жіноцтва. Вони або досі в минулих хвилях, що вже не є актуальними, або ж не несуть ніякої важливої інформації, соціальної місії. Вважаємо, що це маневрування та вміння побачити, відчутти та відповісти на запит суспільства – є одною з найголовніших вимог, якій має відповідати будь-який часопис на таку тематику.

Власне тому ми вирішили створити свій журнал, адже якщо критикуєш, то маєш запропонувати щось своє. Онлайн-журнал «La femme fatale» із самого початку задумувався як онлайн-видання, адже в цифрову епоху придбати та поширити такий часопис простіше й легше, аніж спускатися до найближчої крамниці. У нових реаліях це навіть небезпечно. Ми вклали такі ідеї в наше творіння: достовірність інформації (адже правдивість завжди має бути на першому місці), цікавість (зосереджуватися не тільки на здобутках сьогодення, а й нагадувати про історію, з чого все починалося), корисність (це стосується як інтелектуальних матеріалів – статті та фільми – , так й інтелектуальних, що торкаються й фізичного: у кожному номері будуть продемонстровані роботи різноманітних фотографів і фотографинь, аби нагадати, що кожне тіло по-своєму прекрасне).

Головна ідея полягає в популяризації фемінізму в Україні. Безумовно, у нас є феміністки, яких ми бачимо та пишаємося, однак не кожна жінка розуміє важливість цього руху. Це не значить, що неодмінно потрібно зарахувати себе до активізму, однак мати базову обізнаність і вдячність – важливо. Маємо на меті розширити аудиторію, що знає та розуміє базові принципи фемінізму. Вбачаємо

доцільним співпрацю з інфлюенсерами та відомими людьми, аби просувати та розповідати про наш часопис і цілі.

Журнал орієнтований на жіноцтво віком від 17 до 35 років. Основна категорія читачів – власне жінки.

Кожен номер має постійні рубрики: «GIRLBOOK» (публікуються фотосесії різних закордонних й українських фотографів і фотографинь), «Фільми для та про жінок» (рубрика містить стислий опис фільму та QR-код, аби кожен зміг одразу переглянути фільм), «Найвідоміші акції фемінізму» (журнал мусить бути не тільки розважальним, але й наповненим інтелектуально), «Моя історія: інтерв'ю з...» (у цій рубриці ми запрошуємо до розмови різних: відомих ізвичайних жінок, аби вони розповіли свою історію та поділилися тим, що має почути вся Україна, а згодом і світ та нагадати кожній діві, що вона не сама в ційборотьбі.

Основні шрифти – Cheque, Bradobrei, Abril Fatface для заголовків, а для подачі текстів ми використовували AcademySTT, Cinzel, Baskerville, мова тексту – українська, а назва журналу – французька, однак відсилає нас на кліше про фатальну жінку, що відоме у всьому світі, на сторінках розташовані ілюстрації, що доповнюють та розвантажують матеріали.

Розвиватися наш журнал буде за допомогою колаборації з успішними феміністками та жінками, а також завдяки рекламі, яка гармонічно відділяє одну рубрику від іншої. Маємо за мету з часом рекламувати власне українську доглядову косметику, аби просувати нашого виробника.

Журнал буде виходити один раз на місяць. Вся інформація публікується українською, також планується випуск журналу англійською мовою для популяризації українського фемінізму закордоном.

Журнал допоможе читачу розширити свої знання щодо такого ґрунтового та різнопланового руху, як фемінізм, дозволить прочитати безліч історій сильних

і сміливих жінок, що не побоялися голосно заявити про нерівність, а також як приємний бонус дасть декілька цікавих фільмів, які заново відкриють красу жінки в кінематографі.

Отже, завдання вирішені в повному обсязі, мета досягнута, розроблено власний онлайн-журнал «La femme fatale». Журнал сприятиме популяризації українського фемінізму в світі, допоможе читачу дізнатися більше про актуальні новини руху, його здобутки та нові цілі, познайомить неймовірними феміністками не тільки з України, а з усього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богачевська-Хом'як М. Дума України – жіночого роду / М. Богачевська-Хом'як. – К. : Воскресіння, 1993. – 109 с.
2. Ельникова, Г.А. Философия феминизма (альтернативные феминистские концепции социокультурного развития) / Г.А. Ельникова. – Белгород : Кооператив. образование, 2002. – 340 с.
3. Пашко А. Жіночий рух в Україні: історичний аспект та сучасний розвиток / А. Пашко // Право України. – 2004. – № 3. – С. 125–127.
4. Українки в історії / за ред. В. Борисенко. – К. : Либідь, 2004. – 328 с.
5. Хрестоматія феминистських текстів : переклади / под ред. Е. Здравомысловой, А. Темкиной. – СПб. : Дм. Буланін, 2000. – 303 с.
6. Backus, Isaac «A history of New-England, with particular reference to the denomination of Christians called Baptists. Containing the first principles and settlements of the country; the rise and increase of the Baptist churches therein; the intrusion of arbitrary power under the cloak of religion; the Christian testimonies of the Baptists and others against the same, with their sufferings under it, from the begining [sic] to the present time». : Collected from most authentic records and writings, both ancient and modern. / By Isaac Backus, Pastor of the First Baptist Church in Middleborough. ; Vol. I[-III].
7. Berenice A. Carroll «To Crush Him in Our Own Country»: The Political Thought of Virginia Woolf». *Feminist Studies*. Vol. 4, No. 1 (Feb., 1978), pp. 99-132 (34 pages). Published By: Feminist Studies, Inc.
8. *Difference: An Audre Lorde Archive* / Keguro Macharia. – New-York, 2010.
9. Harriet Taylor «Enfranchisement of women : reprinted from the Westminster and foreign quarterly review, for July, 1851». *National American Woman Suffrage Association Collection* (Library of Congress).

10. Bindel J. A heroine for our age / Julie Bindel. – New-York, 2006. – (The Guardian). – (Art).
11. John Stuart Mill's «The Subjection of Women»: A Re-Examination. Elizabeth S. Smith. Vol. 34, No. 2 (Winter, 2001), pp. 181-203 (23 pages). Published By: The University of Chicago Press.
12. Keith Thomas «Past & Present», Volume 13, Issue 1, April 1958, Pages 42–62
13. Margaret Forster «Significant Sisters The Grassroots of Active Feminism 1839-1939» Paperback – May 29, 1986, 368 pages.
14. Marion Reid «A Plea for Woman: Being a Vindication of the Importance and Extent of her Natural Sphere of Action» Cambridge Library Collection - British and Irish History, 19th Century, 2018.
15. Marion Reid, A Plea for Women (Edinburgh: Polygon, 1988 [1843]). Caroline Norton, English Laws for Women in the Nineteenth Century [1854]; reprinted as Caroline Norton's Defense (Chicago: Academy, 1982).
16. Mark Atherton «Selected Writings Hildegard of Bingen». Penguin Classics 31.05.2001.
17. Sonia E. Alvarez, Elisabeth Jay Friedman, Ericka Beckman, Maylei Blackwell, Norma Stoltz Chinchilla, Nathalie Lebon, Marysa Navarro and Marcela Ríos Tobar «Encountering Latin American and Caribbean Feminisms» Vol. 28, No. 2 (Winter 2003), pp. 537-579 (43 pages). Published By: The University of Chicago Press.
18. Жермен Грир (Germaine Greer) «Женщина-евнух» (1970) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://fem-books.livejournal.com/295351.html?>
19. St. Hildegard [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Hildegard>
20. Third World and Third World Women. <https://scholarblogs.emory.edu/postcolonialstudies/2014/06/21/third-world-and-third-world-women/>
21. Winnet Chindedza «Gender attitudes towards feminist literature: lecturers' and students' engagement with feminist literary texts at a university in Zimbabwe».

A thesis submitted in fulfilment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy (English) in the School of Education, University of KwaZulu-Natal, 2016 [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://researchspace.ukzn.ac.za/bitstream/handle/10413/15705/Chindedza_Winnet_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

22. Woolf Virginia «Three Guineas» [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.virginiawoolfproject.com/three-guineas-by-virginia-woolf-1938/>